

سیاست جنایی اسلام در قبال جرایم زیست محیطی

محمدامین فرید^۱، عسگر روزبه^۲

۱- دکترای حقوق کیفری جرم شناسی و قاضی تجدید نظر استان آذربایجان غربی hona1343@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری حقوق کیفری جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز asgarroozbeh@gmail.com

چکیده

اصلی ترین منبع اعتقادی مسلمانان، قرآن کریم و سپس منابع روایی پیشوایان معصوم (ع) است. از این رو، در بیشتر موارد، به قرآن کریم، روایت های برگرفته از منابع اصیل فقه امامیه ایضاً موضوع های پیشگیرانه مختلف محیط زیست از نظر علمی و شریعت اسلام، در حد توان، مطرح و بررسی می شود. و در برخی موارد، به منابع روایی اهل سنت استناد خواهد شد. اهمیت این پژوهش در آن است که خواننده با خواندن آن متوجه خواهد شد پیش از آنکه دانشمندان غربی به مسائل مختلف زیست محیطی بپردازند، دین اسلام، قرن ها پیش تر، به این امر توجه داشته و اقدامات پیشگیرانه آن را به طور کامل بیان کرده است. معذالک حفظ محیط زیست، پاسخ به یکی از نیازهای امروز جامعه برای نگهداری بیشتر از محیط زیست و رعایت حقوق عمومی است و تخریب محیط زیست معلول نابرابریهای اجتماعی و استفاده های غلط از طبیعت و یکی از عوامل تضییع حقوق انسانهاست. به عبارت دیگر، انسان همان گونه که حق استفاده و بهره مندی از محیط زیست سالم را دارد، مسئولیت درست استفاده کردن از آن را نیز بر عهده دارد. با نگاهی به وضعیت فعلی محیط زیست، در می یابیم که انسانها در بهره برداری از طبیعت و محیط زیست به مسئولیت خود در حفظ و حراست از آن به درستی عمل نکرده اند. از این رو می توان با تدوین قواعد و مقررات داخلی و بین المللی و تأسیس نهادهای قضایی اختصاصی رسیدگی کننده به مسائل زیست محیطی اقدام مناسبی در جهت سیاست جنایی زیست محیطی بشمار آید.

واژگان کلیدی: محیط زیست، سیاست جنایی، فقه اسلام، قوانین موضوعه

۱- مقدمه

امروزه، باقی ماندن محیط زیست سالم روی کره زمین، به صورت نگرانی جدی درآمده است. این بحران، چهره جهان را تغییر داده است و این دگرگونی، هر روز بیشتر آشکار و سبب دلهره ای بزرگ تر می شود. در شریعت اسلام که دینی جامع و کامل است، احکام و قواعدی وجود دارد که بیان کننده شیوه های درست استفاده انسان از طبیعت و دیگر موهبت های الهی است. تعبیر اسلام از بهره برداری نابجا و بی رویه انسان از طبیعت و موهبت های خداداد شریعت اسلام، برای حفاظت از محیط زیست و پایداری آن، راه های مبارزه با آلاینده های طبیعت و محیط زیست دیدگاه های اسلام درباره اخلاق زیست محیطی مورد توجه قرار می گیرد. انسان نیازمند اصولی است که ناظر بر آرمان های اخلاقی باشد و درعین حال، توسعه و رفاه مادی را نیز دربرگیرد. چنین اصولی نمی تواند به دست فرد یا افرادی هرچند ماهر و متخصص، به صورت شایسته پدید آید، مگر آنکه آن را به منبعی فراسوی طبیعت وصل کنیم.

اصلی ترین منبع اعتقادی مسلمانان، قرآن کریم و سپس منابع روایی پیشوایان معصوم (ع) است. از این رو، در بیشتر موارد، به قرآن کریم، روایت های برگرفته از منابع اصیل فقه امامیه و در برخی موارد، به منابع روایی اهل سنت استناد خواهد شد. در واقع به طور کلی ضرورت بحث از محیط زیست، بحران محیط زیست در جهان امروز، مفهوم محیط زیست و انواع آن، تظورهای های مهم محیط زیست، تأثیر محیط زیست سالم بر موجودات، اعم از انسان و حیوان، حفاظت از محیط زیست، نقش دین در سلامت